

Український державний університет залізничного транспорту

Рекомендовано на
засіданні кафедри
менеджменту, публічного управління
та HR-технологій
протокол № 1 від 18 вересня 2023 р.

СИЛАБУС З ДИСЦИПЛІНИ Нормування праці

II семестр 2022-2023 року навчання

Команда викладачів:

Лектор: Куделя Вікторія Іванівна (кандидат економічних наук, доцент), Контакти: +38 (057) 730-19-72; kudeliya@kart.edu.ua
Години прийому та консультації: понеділок, з 14:10 –15:30 Розміщення кафедри: місто Харків, майдан Фейєрбаха, 7, 3 корпус, 2 поверх, 216 аудиторія.
Веб-сторінка курсу: https://do.kart.edu.ua/course/view.php?id=9453 Додаткові інформаційні ресурси: http://lib.kart.edu.ua/home.jsp?locale=uk

За ринкових умов господарювання кожне підприємство використовує внутрішній потенціал, намагається досягти зростання своїх соціально-економічних показників. Серед них досить важливим є продуктивність праці, що залежить від різних чинників, зокрема від нормування праці.

В інтересах підвищення економічної ефективності на підприємствах сфери матеріального виробництва необхідно досягти встановлення найбільш раціонального виміру витрачання робочого часу та інших ресурсів на одиницю продукції. Саме це можна досягти, знаючи теоретичні положення та методологію нормування праці.

На сучасному етапі формування ринку підприємства самостійно вирішують весь комплекс питань щодо організації, оплати та нормування праці з урахуванням тих чи інших технічних, організаційних та інших особливостей. У практичному вирішенні та вдосконаленні усього комплексу питань нормування праці насамперед зацікавлені керівники та фахівці підприємств, адже вдосконалення нормування праці сприятиме більш раціональному використанню робочої сили, зростанню ефективності діяльності галузей підприємств та їх виробничих підрозділів.

Курс має на меті сформувати та розвинути наступні компетентності студентів:

1. Ціннісно-смыслову компетентність (формуванні у майбутнього фахівця системи професійних і особистісних компетентностей, необхідних для нормування праці всіх категорій персоналу на підприємствах);

2. Загальнокультурну компетентність (розуміння культурних, історичних та регіональних особливостей, що склалися в Україні та за її межами в області нормування праці);

3. Навчально-пізнавальну компетентність (формування у студента зацікавленості щодо набуття навичок і вмінь самостійно розраховувати норми витрат праці, розробляти програми з підвищення конкурентоспроможності персоналу організації; зацікавленості щодо знання інформаційних потреб для управління, інформаційно-пошукових ресурсів і стратегій у системі кадрового забезпечення роботи підприємства; уміння досліджувати тенденції розвитку та концептуально-змістоє моделювання економічних процесів на підприємстві);

4. Інформаційну компетентність (розвиток вмінь студента до самостійного пошуку, аналізу, структурування та відбору потрібної інформації в області нормування праці за допомогою методів нормування трудових процесів);

5. Комунікативну компетентність (розвиток у студента навичок роботи в команді шляхом реалізації групових проєктів в області наукових досліджень по нормуванню праці, вміння презентувати власний проєкт та кваліфіковано вести дискусію у досліджуваній сфері)

6. Компетентність особистісного самовдосконалення (елементи фізичного, духовного й інтелектуального саморозвитку, емоційної саморегуляції та самопідтримки; підтримка постійного прагнення самовдосконалення та самопізнання, здатність до розуміння ролі і місця соціального управління в плануванні та організації розвитку персоналу).

Чому Вас має зацікавити поглиблене вивчення цього курсу?

Для забезпечення високої ефективності виробництва, що є основою конкурентоспроможності підприємництва в ринкових умовах, вкрай важливо оптимізувати витрачання всіх видів задіяних ресурсів: живої та уречевленої праці (робочого часу, сировини, матеріалів, енергії, обладнання тощо). Першим кроком на шляху до оптимізації витрачання ресурсів є нормування, тобто науково обґрунтоване визначення кількості

ресурсів, об'єктивно необхідних для ефективного підприємництва за наявного рівня розвитку продуктивних сил.

У ринкових умовах науково обґрунтоване нормування праці стає одним з найдієвіших засобів забезпечення конкурентоспроможності підприємства, оскільки сприяє скороченню затрат праці, економії коштів на оплату праці, а отже — зниженню собівартості продукції і підвищенню ефективності господарювання. Нормування праці є одним з найважливіших елементів організації праці

Від здобувачів очікується: базові знання з менеджменту, управління персоналом, організації виробництва, логістики.

Зміст курсу поділяється на дві частини, перша з яких присвячена нормуванню праці та його ролі в управлінні трудовими процесами; а друга присвячена особливостям нормування на підприємствах.

Команда викладачів нашої кафедри будуть готові надати будь-яку допомогу з деякими з найбільш складних аспектів курсу по електронній пошті, на форумі і особисто - у робочий час.

Огляд курсу

Цей курс дає студентам вміння розраховувати оптимальну кількість працівників на підприємстві, використовувати основні методи нормування праці, володіти інструментарієм стимулювання працівників, що передбачає необхідність врахування внутрішнього потенціалу працівника. А також здійснювати аналіз рівня нормування праці та забезпечення майбутніх потреб, що обумовлюють необхідність та основні напрями розвитку персоналу.

Денна форма навчання:

Кількість кредитів ECTS – 3.

Лекції – 20 годин.

Практики – 20 годин.

Самостійна робота – 50 годин.

Заочна форма навчання:

Кількість кредитів ECTS – 3.

Лекції – 8 годин.

Практики – 6 годин.

Самостійна робота – 76 годин.

Курс складається з однієї лекції раз на тиждень і одного практичного заняття раз на тиждень. Він супроводжується текстовим матеріалом, презентаціями та груповими завданнями. Студенти матимуть можливість застосовувати отримані знання та вирішувати практичні завдання протягом обговорень в аудиторії.

Нормування праці / схема курсу

Поміркуй	Лекції	Виконай
	Довідковий матеріал	
	Презентації	
	Обговорення в аудиторії	
	Групові завдання	
	Індивідуальні консультації	
	Іспит	

Теми курсу

1. Роль і значення нормування праці в економіці виробництва
2. Об'єкти нормування праці
3. Трудовий процес і його складові
4. Раціональне використання робочого часу як основа ефективності виробництва
5. Система норм праці, зміст і призначення
6. Нормативні матеріали для нормування витрат праці
7. Системи мікроелементних нормативів та їх використання
8. Методи нормування і способи встановлення норм праці
9. Методи нормування найбільш масових трудових процесів
10. Нормування праці спеціалістів і службовців
11. Впровадження і перегляд норм
12. Методи і види вивчення витрат робочого часу виконавця
13. Хронометражні спостереження і методи обробки результатів
14. Фотографія робочого часу, спостереження та обробка
15. Організація й аналіз нормування праці на підприємстві

Практичні заняття курсу передбачають виконання завдань з визначення норм затрат праці, аналізу нормування праці на підприємстві та інш. Проект фіналізується контрольними заходами (тестові завдання, іспит). Виконання завдань супроводжується посиланнями у суміжні дисципліни, що доповнюють теми.

Ресурси курсу

Інформація про курс розміщена на сайті Університету (<http://kart.edu.ua>), включаючи навчальний план, лекційні матеріали, презентації, завдання та правила оцінювання курсу)

Додатковий матеріал та посилання на електронні ресурси доступні на сайті Університету у розділі «дистанційне навчання» поряд із питаннями, над якими необхідно поміркувати під час підготовки для обговорення в аудиторії. Необхідна підготовка повинна бути завершена до початку наступної лекції. Ви повинні бути готовими до дискусій та мозкових штурмів – ми хочемо знати, що ви думаєте!

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. <https://metod.kart.edu.ua/>
2. <https://www.social.org.ua>
3. <https://www.ukrstat.gov.ua>
4. <https://www.nbu.gov.ua>

Лекції та практичні заняття

Денна форма навчання. Пильнуйте за змінами у розкладі.

Тиждень	Кількість годин	Тема лекції	Кількість годин	Тема практичних, семінарських та лабораторних занять
21	2	Роль і значення нормування праці в економіці виробництва. Об'єкти нормування праці.	2	Сутність, значення і об'єкти нормування праці
22	2	Трудовий процес і його складові.	2	Виробничий цикл і виробнича операція та їх характеристика

23	2	Раціональне використання робочого часу як основа ефективності виробництва.	2	Використання системи норм праці.
24	2	Система норм праці, зміст і призначення. Нормативні матеріали для нормування витрат праці.	2	Визначення норм затрат праці
25	2	Системи мікроелементних нормативів та їх використання. Методи нормування і способи встановлення норм праці	2	Нормативи для нормування праці. Встановлення нормативної залежності графоаналітичним методом
Модульний контроль 1				
26	2	Методи нормування найбільш масових трудових процесів. Нормування праці спеціалістів і службовців.	2	Нормування праці спеціалістів і службовців
27	2	Впровадження і перегляд норм.	2	Порядок перегляду норм на підприємстві.
28	2	Методи і види вивчення витрат робочого часу виконавця. Хронометражні спостереження і методи обробки результатів.	2	Використання диференційованих та укрупнених методів нормування праці
29	2	Фотографія робочого часу, спостереження та обробка	2	Порядок обробки даних хронометражу.
30	2	Організація й аналіз нормування праці на підприємстві	2	Фотографія робочого часу. Обробка даних фотографій робочого часу
Модульний контроль 2				
Іспит з дисципліни				

Правила оцінювання

При заповненні заліково-екзаменаційної відомості та залікової книжки (індивідуального навчального плану) студента, оцінка, виставлена за 100-бальною шкалою, повинна бути переведена до національної шкали (5, 4, 3,) та шкали ECTS (A, B, C, D, E)

Визначення назви за державною шкалою(оцінка)	Визначення назви за шкалою ECTS	За 100 бальною шкалою	ECTS оцінка
ВІДМІННО – 5	<u>Відмінно</u> – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100	A
ДОБРЕ – 4	<u>Дуже добре</u> – вище середнього рівня з кількома помилками	82-89	B
	<u>Добре</u> – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	75-81	C
ЗАДОВІЛЬНО - 3	<u>Задовільно</u> - непогано, але зі значною кількістю недоліків	69-74	D

	<u>Достатньо</u> – виконання задовольняє мінімальні критерії	60-68	E
НЕЗАДОВІЛЬНО - 2	<u>Незадовільно</u> – потрібно попрацювати перед тим як отримати залік (без повторного вивчення модуля)	35-59	FX
	<u>Незадовільно</u> - необхідна серйозна подальша робота (повторне вивчення модуля)	<35	F

Завдання на самостійну роботу:

- Студентам пропонується обрати один з запропонованих варіантів завдання для виконання власного розрахунку впродовж семестру. За вчасне та вірне виконання завдання нараховується **20 балів до поточного модульного контролю**. За невиконане завдання бали не нараховуються. Необхідний обсяг виконання завдання складає 50% на перший модульний контроль і 100% на другий модульний контроль. Перебіг поточного виконання завдання та питання для обговорення надсилаються на e-mail викладача або перевіряються ним особисто.
- Студенти мають прорецензувати одну роботу іншого студента впродовж семестру очно та висловити свої критичні зауваження.

Розділи індивідуального завдання	
1	Опис функцій структурних підрозділів з нормування праці
2	Застосування методів заохочення працівників щодо зменшення трудомісткості продукції та роботи за прогресивними нормами
3	Розрахунок показників ефективного використання змінного робочого часу та показників втрат робочого часу
4	Впровадження заходів щодо підвищення рівня нормування праці та розширення сфери нормування

Відвідування лекцій:

Бали за цю складову не нараховуються взагалі, якщо студент не відвідував більш 50% лекційних занять у модулі без поважних причин. За відвідування кожної лекції нараховується 1 бал. **Максимальна сума становить 10 балів.**

Ступінь залученості:

Мета участі в курсі – залучити вас до дискусії, розширити можливості навчання для себе та своїх однолітків. Участь буде оцінюватися на основі кількості та вірності ваших відповідей. Питання, хоча й заохочуються, однак не оцінюються в цьому блоці. Ми намагаємося надати всім студентам рівні та справедливі можливості для підвищення власною залученості. **Максимальна сума становить 10 балів.**

Практичні заняття:

Оцінюються за відвідуваннями (до 5 балів) та ступенем активності студентів на занятті (до 5 балів). **Максимальна сума становить 20 балів.**

Модульне тестування:

Оцінюються за вірними відповідями на тестові модульні питання. **Максимальна кількість становить 40 балів за модуль.**

Іспит:

Студент отримує іспит за результатами модульного 1-го та 2-го контролю шляхом накопичення балів. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент становить 100 (до 60 балів поточного контролю та до 40 балів тестування). Середнє арифметичне суми модульних оцінок складає бал з іспиту. Якщо студент не погоджується із запропонованими балами він може підвищити їх на іспиту, відповівши на питання викладача .

Очікувані результати навчання

Вивчаючи цей курс Ви здобудете знання щодо теоретичних та методологічних основ нормування праці на підприємстві, які дадуть змогу здійснювати аналіз поточного стану організації праці на робочих місцях, планувати заходи щодо вдосконалення витрат часу на технологічні операції, розв'язувати проблемні ситуації та практичні питання в сфері нормування праці на підприємстві.

Команда викладачів:

Команда викладачів:

Куделя Вікторія Іванівна (<https://kart.edu.ua/staff/kudelja-viktorija-ivanivna>) – лектор, к.е.н., доцент кафедри менеджменту, публічного управління та HR-технологій УкрДУЗТ. Кандидат економічних наук (2006 р., спеціальність 08.07.04 – економіка транспорту і зв'язку). Напрямок наукової діяльності: основи економіки (залізничного) транспорту, нормування праці, інформаційні системи та технології в управлінні, управління персоналом.

Кодекс академічної доброчесності

Порушення Кодексу академічної доброчесності Українського державного університету залізничного транспорту є серйозним порушенням, навіть якщо воно є ненавмисним. Кодекс доступний за посиланням: <http://kart.edu.ua/documentu-zvo-ua>

Зокрема, дотримання Кодексу академічної доброчесності УкрДУЗТ означає, що вся робота на іспитах та заліках має виконуватися індивідуально. Під час виконання самостійної роботи студенти можуть консультуватися з викладачами та з іншими студентами, але повинні самостійно розв'язувати завдання, керуючись власними знаннями, уміннями та навичками. Посилання на всі ресурси та джерела (наприклад, у звітах, самостійних роботах чи презентаціях) повинні бути чітко визначені та оформлені належним чином. У разі спільної роботи з іншими студентами над виконанням індивідуальних завдань, ви повинні зазначити ступінь їх залученості до роботи.

Інтеграція студентів із обмеженими можливостями

Вища освіта є провідним чинником підвищення соціального статусу, досягнення духовної, матеріальної незалежності і соціалізації молоді з обмеженими функціональними можливостями й відображає стан розвитку демократичних процесів і гуманізації суспільства.

Для інтеграції студентів із обмеженими можливостями в освітній процес Українського державного університету залізничного транспорту створена система дистанційного навчання на основі сучасних педагогічних, інформаційних, телекомунікаційних технологій.

Доступ до матеріалів дистанційного навчання з цього курсу можна знайти за посиланням: <http://do.kart.edu.ua/>

Питання до іспиту з дисципліни нормування праці

1. Сутність та місце нормування праці в її організації.
2. Технологічна структура операції
3. Предмет і об'єкт нормування праці.
4. Класифікація методів вивчення затрат робочого часу.
5. Робочий час, як об'єкт нормування праці.
6. Сутність та призначення фотохронометражу
7. Технологічна структура операції
8. Структура загального часу тривалості виробничого процесу
9. Етапи створення трудових нормативів
10. Індивідуальний і груповий хронометраж.
11. Групування норм затрат праці за призначенням
12. Маршрутна фотографія робочого часу
13. Трудомісткість продукції в системі техніко-економічних показників діяльності підприємства.
14. Робоча методика розробки і випробування трудових нормативів.
15. Класифікація методів і способів нормування затрат праці.
16. Методи опрацювання матеріалів спостереження
17. Оцінка якості норм праці.
18. Чинники, що впливають на величину норми затрат праці
19. Групування норм затрат праці за ступенем деталізації
20. Призначення та завдання нормування праці
21. Загальні умови і вихідні матеріали для створення трудових нормативів.
22. Об'єкти та мета хронометражу
23. Класифікація норм затрат праці
24. Виробнича операція, як об'єкт нормування праці.
25. Безперервний та вибіркового хронометраж.
26. Мікроелементні нормативи часу.
27. Завдання аналізу трудового процесу
28. Фотографія часу використання устаткування.
29. Групування норм затрат праці за сферою поширення.
30. Цільова фотографія робочого часу
31. Сутність та місце нормування праці в її організації.